

Kooskõlastamise käigus esitatud märkuste ja ettepanekute arvesse võtmise tabel

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
1.	Riigi-kantselei	Riigikantselei kooskõlastab metsanduse arengukava aastani 2030 koostamise ettepaneku märkustega. Arvestades riigieelarve seadusega kehtestatud strateegiliste arengudokumentide süsteemi, soovitame laia ühiskondliku kokkuleppe saavutamiseks koostada poliitika põhialused. Poliitika põhialustes määratakse ühe või mitme omavahel seotud poliitikavaldkonna visioon, üleriigiline eesmärk ja prioriteetsed arengusuunad. Poliitika põhialused koostatakse üldjuhul pikemaks perioodiks kui valdkonna arengukava. Seetõttu leiame, et lai ühiskondlik kokkulepe jätkusuutliku metsanduse saavutamiseks tuleks riigieelarve seaduse tähenduses sõnastada poliitika põhialuste arengudokumendina	<u>Arvestatud sisuliselt</u> Metsaseaduse kohaselt on riigi ülesandeks koostada metsanduse suunamiseks iga kümne aasta jaoks metsandust käsitlev valdkonna arengukava. Ettepaneku eelnõu kohaselt käsitletakse arengukavas olulisi strateegilisi valikuid (vt peamine probleemvaldkond nr 1) lähtudes pikemast perioodist kui 10 aastat (nt arengukava pika vaate eesmärk).
2.	Riigi-kantselei	Kehtiva riigieelarve seaduse kohaselt määratakse valdkonna arengukavas poliitikavaldkonna üldeesmärk, alaeesmärgid ja nende mõõtmist võimaldavad mõõdikud ning poliitikainstrumentid, mille kaudu seatud eesmärged plaanitakse saavutada. Poliitikavaldkonna alaeesmärki saavutada aitavad meetmed, mõõdikud, tegevused ja rahastamiskava määratakse programmis.	<u>Arvestatud</u> Ettepaneku eelnõu vastavalt parandatud.
3.	Rahandus-ministeerium	Väljatöötamisettpanekust ei selgu, milliste probleemide lahendamisele arengukavas keskendutakse ja miks. Hetkel on ettepanekus toodud kolm laia valdkonda, millele arengukavas keskendutakse, kuid arusaamatuks jääb, mis on probleemide sisu, mis on objektiivsed põhjused probleemidega tegelemiseks ning milliste poliitikainstrumentide abil millise lahenduseni soovitakse jõuda.	<u>Selgitus</u> Kolm peamist ehk strateegilist probleemvaldkonda, mille lahendusstsenaariumite väljatöötamisele arengukava koostamisel keskendutakse, on sõnastatud kasutades metsanduse arengukava aastani 2020 täitmise

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			<p>vahearuanne 2011–2016, keskkonnaministri moodustatud metsanduse arengukava aastani 2030 algatamise tööühma sõnastatud probleeme ja nende kirjeldusi ning arengukava koostamise toetamiseks ülikoolide teadlaste ühistööna valminud alusuuringut. Probleemvaldkondi on täiendatud üksikprobleemide näidetega. Poliitikainstrumente eelnevalt valitud pole ja nende valik selgub arengukava koostamise käigus.</p>
4.	Rahandus-ministeerium	<p>Kooskõlastamiseks esitatud ettepanekus on vajalik mõjude hindamise analüüsi täiendada. Ettepanekus on analüüsitud arengukava esialgseid eesmärke, kuid avatud ei ole kavandatavate poliitikainstrumentidega kaasnevaid mõjusid. Lisaks on viidatud sellele, et oluliste mõjude hindamise analüüsi teostab keskkonnamõjude strateegilise hindamise teostaja. Juhime tähelepanu, et kõnealune analüüs keskendub küll laiemas mõistes keskkonnamõjude hindamisele, kuid ei hinda mõju infoühiskonnale, riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ega riigiasutuste ning kohalike omavalitsuste korraldusele, tuludele ja kuludele. Samas on esialgse mõjude hindamise analüüsis hinnatud koostatava arengukava mõju nimetatud valdkondadele oluliseks</p>	<p>Selgitus Vastavalt mõjude hindamise metoodikale hinnatakse mõjusid peale poliitikavalikute väljatöötamist. Poliitikavalikud on kavas välja töötada arengukava koostamise käigus. Oleme kavandanud keskkonnamõjude strateegilise hindamise käigus hinnata ka mõjude hindamise metoodikas kirjeldatud mõjusid (mõju infoühiskonnale, riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ega riigiasutuste ning kohalike omavalitsuste korraldusele, tuludele ja kuludele) ning lisanud vastava viite ettepaneku</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			eelnõusse. Esialgne mõjude hinnang võib hilisema põhjalikuma hindamise käigus muutuda.
5.	Rahandus- ministeerium	Valitsuse antud riigi strateegilise juhtimise korrastamise suunistest, sealhulgas arengukavade arvu vähendamise vajadusest, lähtuvalt on meie ettepanek planeerida eraldi metsanduse valdkonda sobivas ulatuses poliitika põhialuste tasandil. See tähendab, et Riigikogus kinnitatakse kõrgema taseme strateegiline arengudokument üleriigilise eesmärgi ning arengusuundadega ning detailsem vaade, tegevused, nende elluviimise vahendid ja kokkulepped sõlmitakse vastavalt Vabariigi Valitsuse ja ministrite tasemel.	Arvestatud sisuliselt Metsaseaduse kohaselt on riigi ülesandeks koostada metsanduse suunamiseks iga kümne aasta jaoks metsandust käsitlev valdkonna arengukava. Ettepaneku eelnõu kohaselt käsitletakse arengukavas olulisi strateegilisi valikuid (vt peamine probleemvaldkond nr 1) lähtudes pikemast perioodist kui 10 aastat (nt arengukava pika vaate eesmärk).
6.	Rahandus- ministeerium	Väljatöötamise ettepanekus on läbivalt viidatud kavandatavatele meetmetele. Tulenevalt riigieelarve seaduse § 19 lg 3 on valdkonna arengukava arengudokument, milles määratakse terviklikult ühe või mitme poliitikavaldkonna üldeesmärk, alaeesmärgid ja nende mõõtmist võimaldavad mõõdikud ning poliitikainstrumendid, mille kaudu seatud eesmäärke plaanitakse saavutada. Sama sätte lõige 5 täpsustab, et meetmed tuleb kavandada programmis, mitte arengukavas.	Arvestatud Ettepaneku eelnõu vastavalt parandatud.
7.	Haridus- ja Teadus- ministeerium	Kooskõlastame „Metsanduse arengukava aastani 2030 koostamise ettepaneku heakskiitmise“ eelnõu järgmiste ettepanekutega arvestamisel: Leiame positiivsena, et Metsanduse arengukava 2030 koostamise ettepaneku eelnõus on tõstatatud mitmeid teadmiste ja teadusega seotud probleeme. Peame siinjuures oluliseks, et esitatud probleemid oleksid tõenduspõhised ja et meil oleks nende kohta piisavalt teadmist. Kindlasti tuleb edasises tegevuse tähelepanu pöörata, et kõik esile toodud probleemid saaksid edasise arengukava koostamises kajastatud ja et neile leitaks	Arvestatud sisuliselt Arengukava koostamisse kaasatakse metsaseadusest tulenevalt metsandusega tegelevad uurimisasutused ning muud olulised metsandusega seotud huvigrupid. Arengukava koostamises peavad olema kaasatud ökoloogilise,

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmise või arvestamata jätmise põhjendus
		vajalikud lahendusteed	sotsiaalse, kultuurilise ja majandusliku huvi esindajad. Arengukava koostamise käigus on kavas käsitleda kõiki arengukava algatamise tööühmas sõnastatud probleeme.
8.	Haridus- ja Teadus-ministeerium	Eelnõu dokumendis lk 4 ja lisa 2 dokumendis lk 1 on arengukava üheks eesmärgiks „Kaasaegne/nüüdisaegne haridussüsteem ja metsateadus, samuti selgelt mõistetav ja avalikkusele kergelt kättesaadav metsanduslik teave suurendavad ühiskonna teadlikkust ja kujundavad hoiakuid jätkusuutliku metsanduse suunas ning tagavad puidu maksimaalse väärimise ja kõigi metsaga seotud hüvede targa kasutuse“. Teeme ettepaneku rõhutada, et kaasaegne haridussüsteem, metsateadus ja muu metsanduslik teave ei taga vaid puidu maksimaalset väärimist vaid kogu metsa kui ressursi kestlikku väärimist (sh turismi, jahinduse jne).	<u>Arvestatud sisuliselt</u> Üldeesmärk juba katab kogu metsa jätkusuutlikku väärimist. Nüüdisaegne haridussüsteem ja metsateadus, samuti selgelt mõistetav ja avalikkusele kergelt kättesaadav teave metsandusest suurendavad ühiskonna teadlikkust ja kujundavad hoiakuid jätkusuutliku metsanduse suunas ning tagavad puidu maksimaalse väärimise ja <u>kõigi metsaga seotud hüvede targa kasutuse</u> .
9.	Haridus- ja Teadus-ministeerium	Eelnõu seletuskirjas leheküljel kolm on välja toodud, et metsandust käsitletakse koostatavas arengukavas nii 1) kitsama metsamajandust ja metsatööstust hõlmava majandusharuna kui ka 2) laiemalt jätkusuutliku metsamajanduse kontseptsioonist lähtuva käsitlusena. Teeme ettepaneku laiema jätkusuutlikkuse punkti juures tuua sisse ka ökosüsteemiteenuste mõiste.	<u>Mitte arvestatud</u> Jätkusuutliku metsamajanduse kontseptsioon juba sisaldab kõigi metsaga seotud hüvede (tooted, teenused, väärtused) e ökosüsteemiteenuste tasakaalustatud käsitlemist ning ökosüsteemiteenuste eraldi nimetamine tekitab korduse ja pole seetõttu vajalik.

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
10.	Haridus- ja Teadus-ministeerium	<p>Lisa 1 dokumendis punktis 6.2.9 on ühe probleemina tõstatatud „Looduse ja kultuuritraditsioonidega seotud huvihariduse ja huvitegevuse vähene tähtsustamine ja toetamine KOV tasandil“. Palume selle ümber sõnastada, juhtides tähelepanu, et KOVid pingutavad igapäevaselt selle nimel, et huvihariduse ja huvitegevuse võimalusi suurendada ning oleks ebakorrektnel väita, nagu seda liialt vähe tähtsustatakse</p>	<p>Mitte arvestatud Tõstatatud probleem võimaldab huvihariduse- ja tegevuse teema käsitlemist arengukava koostamise käigus. Ettepaneku eelnõus on kasutatud tööühmas kokku lepitud probleemikirjelduste teksti. Üldiselt eelistame juba kokku lepitud kirjeldusi ühepoolselt mitte muuta.</p>
11.	Maaeluministeerium	<p>Maaeluministeerium kooskõlastab Metsanduse arengukava aastani 2030 koostamise ettepaneku (edaspidi MeAK2030) järgnevate seisukohtade ning ettepanekutega arvestamisel.</p> <p>Jagame seisukohta, et bio- ja ringmajanduse lõimimine sektoripoliitikatega on muutumas järjest olulisemaks. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kestlik biomajandus Euroopas: majanduse, ühiskonna ja keskkonna vaheliste sidemete tugevdamine“ toob välja, et jätkata tuleb 2012. a valminud Euroopa Liidu biomajanduse strateegia elluviimise ja edasiarendamisega. Strateegia eesmärk on liikuda uuenduslikuma, ressursitõhusama ja konkurentsivõimelisema ühiskonna suunas, kus on üheaegselt tagatud nii toiduga kindlustatus, taastuvallikate kestlik kasutamine tööstuslikul otstarbel kui ka keskkonnakaitse.</p> <p>MeAK 2030 keskendub olulisel määral metsade kaitsele, kusjuures vähem käsitletakse majanduslikku mõõdet, muuhulgas puidutööstusega seonduvat ning innovatsiooni puidu kasutamisel. Meie hinnangul ei väärindata Eestis kohapeal puitu piisavalt ning väiksema lisandväärtusega puit viiakse riigist välja. Puidu väärindamisel on oma roll ka ökosüsteemide taastamisel vähendades oluliselt plastiku tarbimist ja selle sattumist loodusesse. Samuti kasutatakse puitmaterjali vähe avaliku sektori ehitiste ehitamisel ja</p>	<p>Arvestatud sisuliselt Biomajanduse strateegilise arendamise vajadus on arengukava koostamise ettepanekus kajastatud: metsanduse arengukava koostamise protsessi eesmärk on saavutada laiapõhjaline kokkulepe jätkusuutliku metsanduse suunamiseks, arvestades integreeritult nii rahvusvahelisi kohustusi kui ka Eesti sotsiaalseid, majanduslikke, ökoloogilisi ja kultuurilisi aspekte ning biomajanduse strateegilise arendamise vajadust.</p> <p>Vajadus käsitleda ja arendada metsasektori majanduslikku mõõdet, innovatsiooni ja puidu väärindamist on kajastatud arengukava üldeesmärkides:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Metsade kasutamine</u> on võimalikult

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<p>nüüdisarhitektuuris.</p> <p>Puidu maksimaalne väärindamine on oluline ka LULUCF määruse kontekstis, kus puidu väärindamisel väheneb süsiniku heide keskkonda. Biomajandust puudutav teatis toob välja, et kasutades 1 tonn puitu 1 tonni betooni asemel väheneb keskmine süsinikdioksiidi emissioon 2,1 tonni võrra toote kogu elutsükli jooksul. Ka MeAK ettepanekus vääriks biomajandus enam käsitlemist.</p>	<p>mitmekülgne, <u>vastab ühiskonna ootustele ja vajadustele</u>, aitab leevendada kliimamuutusi ja nendega kohaneda <u>ning tagab sotsiaalselt tasakaalustatud elu- ja majanduskeskkonna</u> ning metsaökosüsteemide soodsa seisundi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Nüüdisaegne haridussüsteem ja metsateadus</u>, samuti selgelt mõistetav ja avalikkusele kergelt kättesaadav teave metsandusest suurendavad ühiskonna teadlikkust ja kujundavad hoiakuid jätkusuutliku metsanduse suunas ning <u>tagavad puidu maksimaalse väärindamise</u> ja kõigi metsaga seotud hüvede targa kasutuse. Puidu kasutamist ehitistes ja puidu kasutamise asendusefekti on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.
12.	Maaelu- ministeerium	<p>Kuigi MeAK koostamise ettepaneku kohaselt (MeAK, pt 1) hõlmab metsandus kitsamas tähenduses mh puidu töötlemist ja laiemas tähenduses tootlikkust, siis meie hinnangul see tootlikkuse mõõde ei tule arengukava koostamise ettepanekus piisavalt esile. Rahvusvahelise konkurentsi tingimustes ei saa metsanduse majanduslike meetmete peamise probleemina käsitleda looduskaitseliste piirangute hüvitamist ja nende piisavust.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Arengukava peab lahendama kolm peamist metsanduse probleem-valdkonda. Tootlikkusega on kavas tegeleda valdkondade nr. 2 ja 3 raames. Valdkond nr. 2 „Metsade hea tervisliku seisundi, elustiku mitmekesisuse, tootlikkuse ja</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmise või arvestamata jätmise põhjendus
			<p>uuenemisvõime tagamine. Metsade puidulise ja mittepuidulise kasutamise tõhustamine, sealhulgas kliimamuutustega kohanemisel ja nende leevendamisel, ning selleks vajalike investeeringute tagamine metsakasvatuse ja metsamajanduslikku infrastruktuuri“. Valdkond nr. 3 „Metsa ja metsanduse pakutavate hüvede teadvustamine ja käsitlemine tervikuna. Parima teadmise ja innovatsiooni kasutamine metsade kui elukeskkonna kvaliteedi tagamiseks ja puidu maksimaalseks väärimiseks“.</p>
13.	Maaelu- ministeerium	<p>Toetame Teie probleemipüstitust seoses invasiivsete metsakahjustajate ja võõrliikide mõju vältimisega kaasnevate piirangute või kohustuste kompenseerimise viisi puudumise osas (MeAK 2030 p 2.3). Mõned ohtlikud kahjustajad võivad metsakeskkonnale ja -majandusele avaldada olulist mõju, sh ulatuslikku majanduslikku kahju. Seega leiame, et MeAK 2030 meetmetes tuleks ette näha ohtlike metsakahjustajate tõrjega seotud tegevused ja vahendid võimalike kahjude kompenseerimiseks.</p>	<p>Arvestatud sisuliselt Ohtlike metsakahjustajate, nende tõrje ja kahjude kompenseerimise teemat on kavas arutada arengukava koostamise käigus.</p>
14.	Maaelu- ministeerium	<p>Kuigi põllumajandusmaa süsiniku sidumise võime on metsa omast madalam, ei saa me nõustuda selles kontekstis põllumajandusmaa, sh madalaboniteedilise kasutamisega süsiniku sidujana näiteks metsastamise kaudu. Põllumajandusmaa kannab ka muid väärtusi ning ka madala boniteediga põllumajandusmaale on võimalik leida eeskätt põllumajanduslikke kasutusviise.</p>	<p>Mitte arvestatud Tegemist on töörühma poolt sõnastatud probleemiga. Üldiselt eelistame juba kokku lepitud kirjeldusi ühepoolset mitte muuta. Metsa- ja põllumajandusmaa</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			maakasutuse teemat, sh nii kasutamist erinevateks eesmärkideks (tulundus-, kaitse- ja hoiumetsad) kui LULUCF aspektist lähtuvalt, on kavas arutada arengukava koostamise käigus.
15.	Maaelu-ministeerium	Looduslikult mitmekesine ja liigirikas mets on olnud Eesti eripära, mida tuleb eriti hoida riigi metsades. Oleme valmis koostööks ka teiste MeAK 2030 sotsiaalsete, kultuuriliste, keskkonnaalaste ja majanduslike mõjueesmärkidega seotud meetmete kujundamisel, sh näiteks, mis puudutavad bioloogilise mitmekesisuse ning taimekahjuritega seotud meetmeid ja regionaalpoliitilise mõjuga seotud majandusmeetmeid, kus on ühisosa Maaeluministeeriumi koordineerimisel valmiva Põllumajanduse ja kalanduse arengukavaga aastateks 2021-2030.	<u>Selgitus</u> Arengukava meetmed, sh toetusmeetmed selguvad arengukava koostamise käigus
16.	Sise-ministeerium	Soovime olla kaasatud dokumendi väljatöötamisprotsessis just ajalooliste looduslike pühapaikade aspektist lähtudes.	<u>Arvestatud</u> Arengukava koostamisse kaasatakse usuasjade osakond.
17.	Sise-ministeerium	Info ajalooliste looduslike pühapaikade kohta on olemas ja Muinsuskaitseametist ka kättesaadav aadressil: https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/muinsuskaitsealad	<u>Arvestatud sisuliselt</u> Info võetud teadmiseks arengukava koostamiseks.
18.	Sise-ministeerium	Teeme ettepaneku julgeoleku mõjude kirjeldamisel võtta välja järgmine lause, kuna see seos tundub pisut liialt üle pingutatult J: <i>"Arengukaval on eeldatav positiivne mõju riigi julgeolekule, kuna aitab säilitada suurearvulise füüsilisest isikust metsaomanikkonna, kes on huvitatud Eesti riigi ja põliskultuuri säili(ta)misest läbi aegade."</i> Palume sõnastada julgeoleku peatükki järgmiselt: <i>„Arengukaval on eeldatav positiivne mõju riigi julgeolekule, kuna aitab tagada varustatust taastuveni energiaga. Arengukaval on positiivne mõju rahvusvahelistele suhetele ja koostööle peamiselt metsanduse, looduskaitse ja kliima valdkondades. Arengukava eesmärgid, meetmed ja muud poliitikainstrumentid omavad olulist mõju päästevaldkonnale, kui metsamajandamisel luuakse eeldused metsatulekahju korral kiire tulekahju kustutamisele (veevõtukohtade ja läbipääsuteede</i>	<u>Arvestatud sisuliselt</u> Ettepaneku eelnõus on kajastatud esialgne ja töörühma poolt kokkulepitud mõjude kirjeldus. Lisatud päästevaldkonda puudutav tekst. Täpsem mõjude hindamine toimub arengukava koostamise käigus. Arengukava koostamisse kaasatakse Päästeamet.

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<i>olemasolu, samuti tulevikut tõkestavad loodulikud rajatised</i>)“. Sellest lähtudes palume edaspidi arengukava väljatöötamisel kaasata ka töörühma Päästeamet.	
19.	Siseministeerium	Palume üldise arengukava väljatöötamise plaanide ja kaasamise osas hoida kursis Siseministeeriumi strateegiaosakonda.	Arvestatud Siseministeerium kaasatakse arengukava töögruppi.
20.	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	Kaubanduskoda leiab, et metsanduse arengukava 2030 koostamisel tuleks analüüsida raiemahtude vastavust Eesti metsade bioloogilisele juurdekasvule, milles hinnatakse ka biomassi kasvumahtu ja võimalust stabiliseerida raiemahtude regulatsioonid. Kaubanduskoja hinnangul on oluline analüüsida ka võimalust suurendada puidu ümbertöötlemisest tekkivat lisandväärtust.	Selgitus Metsade puidulise kasutamise prognoosi koostamine on kavas arengukava koostamisel.
21.	Eesti Keskkonnaühenduste Koda	Sõnastada dokumendis, et koostatava arengukavaga rakendatakse Eestis säästev metsandus. Dokumendis pole kirjas, et arengukavaga rakendatakse säästev metsandus.	Mitte arvestatud Inglisekeelse termini ja kokkulepitud kontseptsiooni „ <i>sustainable forest management</i> “ tõlge ja vaste Eestis on „jätkusuutlik metsamajandus“ ja „jätkusuutlik metsandus“, kui viimane sisaldab jätkusuutlikku metsamajandust. Inglisekeelse termini „ <i>sustainable</i> “ tõlkena kasutakse samaväärselt jätkusuutlik/säästev/säästlik ja kestlik.
22.	Eesti Keskkonnaühenduste Koda	Mitte jätta Forest Europe ministrite 1993. a Helsingi resolutsioonist lähtuvast säästva metsanduse definitsioonist meelevaldselt välja sõna „ <i>stewardship</i> “. Leheküljel 2 on toodud jätkusuutliku metsamajandamise definitsioon, mis on kirja pandud vastavalt Helsinki resolutsioonile, mis defineerib säästva metsamajanduse järgnevalt:	Mitte arvestatud Inglisekeelset terminit „ <i>stewardship</i> “ pole avatud ei ÜRO Agenda 21 ega Forest Europe dokumentides. Küll heidab terminile valgust Helsingi ülddeklaratsioon, kus „ <i>stewardship</i> “

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<p><i>“Agreeing that, for the purposes of this resolution, “sustainable management” means the <u>stewardship and use of forests and forest lands in a way, and at a rate, that maintains their biodiversity, productivity, regeneration capacity, vitality and their potential to fulfil, now and in the future, relevant ecological, economic and social functions, at local, national, and global levels, and that does not cause damage to other ecosystems,”</u></i></p> <p>Eestikeelsest versioonist on aga kadunud sõna <i>stewardship</i>, mis on mõiste defineerimisel väga oluline. Teeme ettepaneku lisada see sõna definitsiooni järgmiselt: “...jätkusuutliku (ka säästliku, kestliku) metsamajanduse kontseptsioonist lähtuvalt, mis tähendab metsade <u>hoidmist ja kasutamist</u> sellisel viisil ja sellises ulatuses...”.</p>	<p>all võib mõista üldist juhtimist ja administreerimist, sh suunamist ja planeerimist.</p> <p>https://www.foresteurope.org/docs/MC/MC_helsinki_gral_declaration.pdf page 1, para C:</p> <p><i>Considering that the <u>countries of Europe are responsible for the stewardship of approximately one quarter of the world’s forests, the production of wood from which is and will remain an essential function, and that the increasing demands for non-wood goods and services that are made on the European forests should be met in a manner that is consistent with their sustainable management and conservation and appropriate enhancement of their biodiversity.,</u></i></p> <p>Metsade kasutamine selliselt, et oleks tagatud elustiku mitmekesisus, sh nt läbi hoiu, on definitsioonis juba kajastatud. Kuigi Eestis oleme lisanud definitsioonile ka kultuurilise aspekti, puudub sisuline vajadus lisada sinna üldise juhtimise/administreerimise aspekti.</p>
23.	Eesti Keskkonna-	Tuua dokumenti sisse ühiskondliku kokkuleppe mõiste ning kirjutada paari lausega lahti, kuidas sellele soovitakse arengukava protsessis jõuda ning mida see sisuliselt tähendab.	Mitte arvestada Ühiskondliku kokkuleppe üheselt

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
	ühenduste Koda	<p>Protsessi vältel on KeM nii avalikes sõnavõttudes kui pressiteadetes väljendanud selgelt, et arengukava koostamisega taotletakse ühtlasi ühiskondlikku kokkulepet. Dokumenti on sisse toodud mõiste „laiapõhjaline kokkulepe“ ning nüüd see ka defineeritud: “Laiapõhjalise kokkulepe all mõistetakse kaasavat, avalikku ja läbipaistvat protsessi, mille tulemuseks on Riigikogus kinnitatud metsanduse arengukava aastani 2030.”</p> <p>Juhime tähelepanu, et „laiapõhjaline“ ei ole sama mis „ühiskondlik“ ning et sellise definitsiooni lisamine ei ole dokumendi sisuline täiendamine. Kaasav, avalik ja läbipaistev peab olema iga seaduseelnõu menetlemine. Seega oleks selle definitsiooni järgi Riigikogu iga vastuvõetud seadus laiapõhjaline kokkulepe.</p>	<p>mõistetav definitsioon puudub. Arengukava protsessi on algusest peale kaasatud kõik huvipooled e sellest teemast huvitatud osa ühiskonnast. Seda nii algatamise tööühma liikmete kaudu, kelleks valiti laia suhtlusvõrgustikuga nimesi kui läbi võimaluse avaldada arvamust küsitluse ja avaliku e-posti aadressi kaudu. Samuti on on olnud avalikud kõik materjalid, otsustamisprotsess on olnud avalik ja jälgitav e kogu arengukava protsess on olnud ja on planeeritud olema laiapõhjaline. Riigikogu on vahetult rahva poolt valitud riigiorgan, kes metsaseadusest tulenevalt arengukava kinnitab.</p>
24.	Eesti Keskkonna-ühenduste Koda	<p>Lisada lause “Kõikide stsenaariumite kirjeldused lisatakse metsanduse arengukava lõppdokumendile.”</p> <p>Joonealuste märkuste seas on tulevikustsenaariumite osa kirjeldatud nõnda: “Tulevikustrateegiate koostamise juhised annab ministri moodustatav arengukava koostamise töögrupp, kes stsenaariumite valmimise järel neid analüüsib ning teeb ettepaneku ühe või mitme stsenaariumi eelistamise kohta.”</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Arengukava kinnitamisega tehakse strateegilised valikud metsanduse edasise arengu osas, mis võib sisaldada komponente erinevatest stsenaariumitest. Kõigi stsenaariumite täiemahuline lisamine lõppdokumenti pole eesmärgipärane ja nad esitatakse arengukava seletuskirja lisa.</p>
25.	Eesti	Sõnastada lause ümber järgmiselt: “vajakute täielikul katmisel tagatakse kõikides	<u>Mitte arvestatud</u>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmise või arvestamata jätmise põhjendus
	Keskkonnaühenduste Koda	<p>metsatüüpides range kaitse ulatuses, mis loob eeldused metsa majandamist mitte taluvate, täpsemalt puidutootmise piirkondades välja surevate liikide elujõuliste populatsioonide säilimiseks ja metsade elurikkuse kasvuks”.</p> <p>Kõikide metsaliikide säilimiseks ei piisa vaid range kaitse aladest. Need alad on loodud et säilitada metsa majandamist mitte taluvate, täpsemalt puidutootmise piirkondades välja surevate liikide elujõulisi populatsioone (A. Lõhmus et al, 2004, <i>Loss of old-growth, and the minimum need for strictly protected forests in Estonia</i>). Lisaks nendele liikidele on ka selliseid, kes vajavad metsa erinevaid suksessiooni etappe (eeskätt haabadega seotud liigid - lendorav, torikud, aga ka põlendike ja teiste häiringutega seotud liigid).</p>	<p>Range kaitse vajakute välja arvutamisel lähtuti sellest, kui palju on erinevaid metsatüüpe vaja range kaitse alla võtta, et saaksid säilida Eestile omased metsaliigid. Aluseks on teadustööd, sh A. Lõhmus et al, 2004, <i>Loss of old-growth, and the minimum need for strictly protected forests in Estonia</i>. Siin tuuakse välja, et hinnatakse minimaalset metsapindala, mis peaks olema range kaitse all, et säilitada kitsalt kohastunud liikide elujõulised populatsioonid, mis saavad elada mittemajandatavates metsades. Eesti Metsas A. Lõhmuse avaldatud artiklis „Miks peaks kümnendik Eesti metsadest olema range kaitse all?“ selgitatakse kaitsealade loomise loogikat pikemalt pealkirja all: säilitatakse väärtusi, mis majandustegevuse tõttu häviksid. Läbi majandamistegevust mittetaluvate metsaliikide kaitse luuakse eeldused kõigi metsaliikide säilimiseks. Teemat on kavas arutada arengukava koostamise käigus.</p>
26.	Eesti Keskkonna-	Tekst ühtlustada.	<p>Arvestatud Kursiivis olev teksti muudetakse ja</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
	ühenduste Koda	Leheküljel 8 teemakirjelduses "Riiklike metsandustoetuste rahastamise vähenemine" tavatekst ja kursiivis tekst räägivad üksteisele vastu.	<p>sõnastatakse järgmiselt:</p> <p><i>„Kehtiva arengukavaga on võetud eesmärk muuta pikas perspektiivis riigisiseseid toetused kuluefektiivsemaks. Tugisüsteemi väljaarendamise faasis liigutakse järk-järgult süsteemi omafinantseerimise suurendamise ning riigipoolse toetuse vähendamise poole.</i></p> <p><i>Vaatamata sellele, et 2015. aastast on vähenenud riiklike toetuste rahaline maht, on Keskkonnameti hinnangul metsade uuendamise osakaal erametsade uuendusraiate mahust tõusnud 30%-lt 2015. aastal 35 %-ni 2017. aastal.</i></p> <p><i>2017. aastal oli riiklike toetuste rahaline maht 2,6 miljonit eurot, mis on umbes 16% vähem kui 2015. aastal.“</i></p>
27.	Eesti Keskkonnaühenduste Koda	<p>Lisada peatükis 2.3 probleemi nr 7 kirjeldusse, et sellel tegevusel on väga negatiivne keskkonnamõju</p> <p>Selle tõi välja ökoloogia alamtöörühm ning ei ole õige seda sama probleemi käsitluse tekstist välja jätta</p>	<p><u>Mitte arvestada</u></p> <p>Ettepaneku eelnõus on kasutatud töörühmas kokkulepitud probleemikirjelduste teksti. Üldiselt eelistame juba kokku lepitud kirjeldusi ühepoolselt mitte muuta.</p>
28.	Eesti Keskkonna-	Toimetada tekst asjakohaseks või jätta probleemikirjeldused dokumendist välja (piirdudes <i>Forest Europe</i> kriteeriumite järgi probleemide loendiga. Kirjeldus jääks	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Ettepaneku eelnõus on kasutatud</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
	ühenduste Koda	<p>probleemikaartidele, kus on olemas ka viited allikatele ning näha arutelukäigu terviklik kvaliteet).</p> <p>Juhime tähelepanu, et peatüki 2.3. probleemide sõnastus on endiselt äärmiselt ebaühtlane, sisaldab tõendamata väiteid, vasturääkivusi ning palju vaieldavaid kohti, mis sellisel kujul ei sobi riiklikku dokumenti.</p>	<p>töörühmas kokkulepitud probleemikirjelduste teksti. Üldiselt eelistame juba kokku lepitud kirjeldusi ühepoolset mitte muuta. Probleemi kirjelduste olemasolu võimaldab paremini mõista probleemide sisu.</p>
29.	Eesti Keskkonna-ühenduste Koda	<p>Lisada peatükki viide, et biomajanduse arendamine saab toimuda vaid ökoloogilisi piire arvestades.</p> <p>Alusuuringut käsitlevas alampeatükis IV. 1. „Jätkusuutliku metsamajanduse eesmärgid ja ülesanded biomajanduse arendamisel“ jääb tekstist mulje nagu Euroopa energiapoliitika soosiks suuremahulist puidu kasutamist taastuenergeetikas. Tegelikult on Euroopa biomajanduse strateegia üks kolmest meetmeblokidest "Biomajanduse ökoloogiliste piiride tajumine".</p>	<p>Mitte arvestatud</p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Alusuuringu peatüki sisu muutmiseks on vajalik täiendav uuring. Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>
30.	Eesti Keskkonna-ühenduste Koda	<p>Jätta välja alampeatüki viimane lõik, mis arusaamatul põhjusel viitab vajadusele suurendada 2019. aastal raiemahtu, ent pole koostatava arengukavaga ega perioodiga (2021-2030) kuidagi seotud. Viidatud lõik: „2018. aastal koostatud puidubilansis hindasid ettevõtjad 2019. aasta puiduvajaduseks 10 miljonit tm ümarpuitu, mis tähendab umbes 12 miljoni m3 suurust raiemahtu. Ettevõtjad ootavad, et metsavaru seisundist tulenev potentsiaalne puidukasutusmaht realiseeritakse.“</p> <p>Samas alampeatükis IV. 1. „Jätkusuutliku metsamajanduse eesmärgid ja ülesanded biomajanduse arendamisel“</p>	<p>Mitte arvestatud</p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Alusuuringu peatüki sisu muutmiseks on vajalik täiendav uuring. Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>
31.	Eesti Keskkonna-ühenduste Koda	<p>Juhime tähelepanu, et peatükis 2.4. „Alusuuringus käsitletud teemade kokkuvõte“ on tehtud viimasel hetkel väga olulisi muudatusi, mida ei ole MAK algatamise töörühma liikmetele tutvustatud, ega tekstis kuidagi markeeritud. Selliste ulatuslike muudatuste kiirkorras sisseviimine ning ülaltoodud ettepanekutest nr 9 ja 10 tõusetuvad küsimused</p>	<p>Selgitus</p> <p>Viimasel arengukava algatamise töörühma koosolekul 13.09 tegi Paavo Kaimre slaidiesitluse, milles</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		tekitavad paratamatult küsimusi alusuuringu kvaliteedis.	tutvustas alusuuringut, hoides fookust teemadel, mis tõstusid eelmise suure tööühma kohtumisel juunis. Uued teemad olid ulukite mõju metsauuendusele, olemasoleva põhjal kirjeldus metsamulla tüübigruppide omadustest ja vastasmõjudest raietega ning metsamajanduse kulude ja tulude analüüs. Võimalus oli esitada täpsustavaid küsimusi. Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali muutmatul kujul.
32.	Eesti Metsa Abiks	„Metsade kasutamine on võimalikult mitmekülgne, vastab ühiskonna ootustele ja vajadustele, aitab leevendada ja kohaneda kliimamuutustega ning tagab sotsiaalselt tasakaalustatud elu- ja majanduskeskkonna ning metsaökosüsteemide soodsa seisundi.“ Peaks olema, et „aitab leevendada kliimamuutusi ja nendega kohaneda“.	Arvestatud Ettepaneku eelnõu teksti vastavalt parandatud
33.	Eesti Metsa Abiks	Defineerida täpselt ja mõõdetava suurusena, mida tähendab „metsaökosüsteemide soodne seisund“, et kindlal ajahetkel oleks võimalik määrata, kas üldeesmärk on saavutatud või on sellest kõrvale kaldunud.	Mitte arvestatud Kirjeldatud probleemidele lahenduste otsimise, meetmete ja sh indikaatorite määramisega hakatakse tegelema MAK2030 koostamise teises etapis, kus saab arutada ka seda, kuidas hinnata arengukavale seatud eesmärkide täitmist.
34.	Eesti Metsa Abiks	Leiame, et „biomajanduse strateegilise arendamise vajadus“ kaetakse metsanduse kontekstis juba majanduslike aspektide ära märkimisega.	Mitte arvestatud Biomajanduse strateegilise arendamise vajadust rõhutati

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<p>Arengukava on strateegiline dokument ja strateegiliselt on tarvis arendada nii metsakaitset, järelevalvet kui kultuuri, seega on „biomajanduse strateegiline arendamine“ liiane rõhutus. Terminiga „biomajandus“ tähistatakse peamiselt bioenergeetika osakaalu suurendamist ja lühiajaliste biomasstoodete tootmise edendamist, millised praktikad on vastuolus kliima ja elurikkuse kriiside lahendamise – hiljuti allkirjastasid sellekohase pöördumise 123 keskkonnakaitsega tegelevat organisatsiooni 35 riigist. Seoses sellega oleks kohatu antud sõna arengukava eesmärgiseades kasutada, nii kätkeks koostatav arengukava justkui otseselt vastandlikke eesmärke. Väljendada mõtet, et Eesti metsa- ja puidutööstuses peaks senisest enam rõhku panema innovatsioonile (millega ilmselt kõik osapooled nõustuvad), saab ka teisi sõnu kasutades, ning soovitatavalt ettepaneku teistes sektsioonides.</p>	<p>13.09.2018 töörühma koosolekul. Biomajandus hõlmab taastuvate bioloogiliste ressursside tootmist ning nende ressursside ja jäätmevoogude muundamist lisandväärtusega toodeteks, nagu toiduained, loomasööt, biopõhised tooted ja bioenergia. EL biomajanduse strateegia kohaselt hõlmab biomajandus põllumajandust, metsandust, kalandust, toiduainete, paberimassi ja paberi tootmist, samuti osaliselt keemia-, biotehnoloogia- ja energeetikatööstust. EL biomajanduse strateegia soovitab riikide biomajanduse strateegiate väljaarendamist. EL metsastrateegia üks eesmärke on panna alus metsanduse ja terve metsal põhineva väärtusahela konkurentsivõimelisele ja elujõulisele osalusele bioressursipõhises majanduses. Eestis koosneb biomajanduse strateegia sisuliselt mitmest erinevast arengukavast, sh koostatavatest metsanduse ning põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavadest. Viimatinimetatu sisaldab otseselt viiteid</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			biomajandusele ja selle arendamise vajadusele. Kuna metsandus on oluline biomajanduse osa ja metsanduse arengukavas käsitletakse kogu metsanduse väärtusahelat, on viide biomajanduse arendamisele metsanduse arengukava raames põhjendatud.
35.	Eesti Metsa Abiks	<p>Täpsustada, millist säästva arengu mudelit antud arengukava koostamisel rakendatakse – kas sektordiagrammi laadset, kus kultuur, keskkond, sotsiaal, ja majandus on enam-vähem võrdse kaaluga, või kontsentriliste ringidega mudelit, kus keskkond on primaarne, ühiskond toimib keskkonna seatud piirides ja majandus omakorda ühiskonna seatud piirides.</p> <p>Viimane on säästva arengu eesmärkidele vastavam mudel, kuna säästva arengu eesmärki – seda, et järeltulevad põlved ei peaks elama halvemini, kui meie põlvkond – ei ole võimalik saavutada juhul, kui looduskeskkonda oluliselt kahjustatakse.</p>	<p><u>Arvestatud sisuliselt</u> Säästva arengu erinevaid aspekte käsitletakse integreeritult. Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid on jagamatud ning neid viiakse ellu integreeritult, et tagada majanduslikult, ökoloogiliselt ja sotsiaalselt jätkusuutlik tulevik nii praegustele kui tulevastele põlvedele. Samuti sisaldab jätkusuutlik metsandus viidet, et metsad peavad nii praegu kui tulevikus täitma ökoloogilisi, majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi funktsioone nii kohalikul, riigi kui ka maailma tasandil. Seega on ettepaneku mõte algatamise ettepanekus juba kaetud.</p>
36.	Eesti Metsa Abiks	Kirjutada „metsateaduse“ asemel „metsa käsitlevad teadused“, sest metsateadus ei ole ainuke metsa puudutav teadus.	<p><u>Mitte arvestatud</u> „Metsateadus“ sisaldub töörühmas kokkulepitud eesmärgi sõnastuses,</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		Ka metsaökoloogia puudutab metsa ning metsateadusesse ei ole teiste distsipliinide saavutusi seni veel väga põhjalikult integreeritud. Võib kasutada ka sõnastust „kergelt kättesaadav teave metsa kohta“.	mille täpsem sisustamine on võimalik metsanduse arengukava koostamise käigus.
37.	Eesti Metsa Abiks	On „keskkonnamister“, peab olema „keskkonnaminister“.	Arvestatud Ettepaneku eelnõu teksti vastavalt parandatud.
38.	Eesti Metsa Abiks	Lisada “nende leevendamisel”. Praegune tekst: “metsade puidulise ja mittepuidulise kasutamise tõhustamine, sh kliimamuutustega kohanemisel ja leevendamisel”.	Arvestatud Ettepaneku eelnõu teksti vastavalt parandatud.
39.	Eesti Metsa Abiks	Lausest „Vajakute täielikul katmisel tagatakse kõikides metsatüüpides range kaitse ulatuses, mis loob eeldused kõigi Eesti metsaliikide säilimiseks ja metsade elurikkuse kasvuks“ võib jääda mulje nagu range kaitse vajakute katmisega tagataks täielikult kõigi Eesti metsaliikide säilimine ja nende elurikkuse kasv, aga selline väide ei oleks korrektne. Majandusmetsades majandamise määr ning viis avaldab olulist mõju metsaelustikule, mida ei saa jätta arvesse võtmata. Püstitatud EELDUS ei tähenda veel seda, et range kaitse vajakute katmine ka tegelikkuses TAGAB metsaliikide säilimise ja metsade elurikkuse kasvu. Sellisel juhul peaks ehk täpsustama, mis täpselt tingib vajaduse selliste kaitsemeetmete järele ja miks on praegu tekkinud olukord, et igasugune majandusmets on liikide seisukohalt liiga intensiivse inimõju objekt. Praegune sõnastus käsitleb liigintensiivset inimõju metsas kui antust või normaalsust.	Selgitus Lause ei väideta, et kaitse tagatakse, vaid et luuakse eeldused Eesti metsaliikide säilimiseks ning metsade elurikkuse kasvuks. Range kaitse vajakute välja arvutamisel lähtuti sellest, kui palju on erinevaid metsatüüpe vaja range kaitse alla võtta, et saaksid säilida Eestile omased metsaliigid. Aluseks on teadustööd, sh A. Lõhmus et al, 2004, <i>Loss of old-growth, and the minimum need for strictly protected forests in Estonia</i> . Siin tuuakse välja, et hinnatakse minimaalset metsapindala, mis peaks olema range kaitse all, et säilitada kitsalt kohastunud liikide elujõulised populatsioonid, mis saavad elada

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			<p>mittemajandatavates metsades. Eesti Metsas A. Lõhmuse avaldatud artiklil „Miks peaks kümnendik Eesti metsadest olema range kaitse all?“ selgitatakse kaitsealade loomise loogikat pikemalt pealkirja all: säilitatakse väärtusi, mis majandustegevuse tõttu häviksid. Läbi majandamistegevust mittetaluvate metsaliikide kaitse luuakse eeldused kõigi metsaliikide säilimiseks. Teemat on kavas arutada arengukava koostamise käigus.</p>
40.	Eesti Metsa Abiks	<p>Leiame, et biomassi kasutus energeetikas on üks küsimustest, mis tuleks arengukava protsessi käigus läbi arutada ning kokku leppida, ning et ennetavalt selle kohta arengukava algatusdokumendis kindlas kõneviisis väiteid teha oleks väär.</p> <p>Metsade majandamist käsitlevad õigusaktid ei taga majanduslikult ratsionaalset metsade majandamist. Puistupõhiste küpsusvanuste rakendamise mõju analüüsi (EMÜ, 2011) kohaselt ei arvesta metsaseaduse uuendusraiet lubavad küpsuskriteeriumid puistute kasvu seaduspärasusi (juurdekasvu dünaamika, saadavad sortimendid, puistute kahjustuste ulatuse suurenemine vanuse kasvades). Majandatavad metsad toodavad seetõttu vähem tulu ning Eestil tervikuna jääb kasutamata täiendav võimalus fossiilsete materjalide asendamiseks taastuvressursiga. (lk 6)</p>	<p>Selgitus</p> <p>Ettepanekus on kasutatud arengukava täitmise aruande 2011-2016 teksti. Teemat on kavas arutada arengukava koostamise käigus.</p>
41.	Eesti Metsa Abiks	<p>Leiame, et punkti eesmärk seab Eesti riiklikuks eesmärgiks Euroopa Liidult kõrgemaid lubatavaid raiemahtusid välja kaubelda, mis on olukorras, kus LULUCF-määrus juba lubab kõrgemat raiemäära, kui Keskkonnaagentuuri poolt välja arvestatud säästlik raiemaht (8,4 mln tm), kohatu.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Ettepanekus on kasutatud arengukava täitmise aruande 2011-2016 teksti. Arengukava koostamise käigus on kavas teemat käsitleda</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<p>Kyoto protokoll LULUCFi sektori (maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse valdkond) aruandlus. Hetkel kasutatav arvestusmetoodika ei arvesta piisavalt Eesti ja teiste metsarikaste riikide eripäradega.</p>	<p>seoses erinevate stsenaariumite aruteludega.</p>
42.	Eesti Metsa Abiks	<p>Teeme ettepaneku eemaldada märgise „puudub konsensuslik otsus“, kuna see võib jätta ebaõige mulje, nagu oleks see ainus prioriteetne punkt, mille puhul puudub konsensuslik otsus, samas kui näiteks majandusrühmas oli samuti selliseid punkte.</p> <p>Raiemahud on tasemel, mis metsade vanuselise struktuuri muutuste kaudu ohustab elurikkust ja võib ohustada metsade teisi ökoloogilisi funktsioone /selle probleemi olemuse/sõnastuse kohta puudub töörühmas konsensuslik otsus/</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Teema on esitatud ettepanekus prioriteetsete probleemide loetelus teistega võrdselt ja leiab käsitlemist arengukava koostamisel. Ka kõik ülejäänud probleemid, mille osas konsensust ei saavutatud, on sarnaselt märgistatud ja leitavad ettepaneku lisas.</p>
43.	Eesti metsa Abiks	<p>Mets ja raiesmik ei ole „erinevad, kuid võrdsed“ ökosüsteemid või maastikud. Nii elurikkuse, elanikkonna enamiku esteetikataju kui muude parameetrite poolest on raiesmik metsast tunduvalt vaesem maastik.</p> <p>I.3 Jätkusuutliku metsanduse ökosüsteemiteenuste-põhise arengu eesmärgid ja ülesanded</p> <p>Hinnates metsakasvatustlike tegevuste mõju metsa ÖSTide pakkumisele ei arvestatud, et peale uuendusraiet moodustub uus kooslus, raiesmik, mis pakub metsaga võrreldes hoopis teistsuguseid teenuseid.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul.</p>
44.	Eesti Metsa Abiks	<p>Soovime viidet arutluskäigule ja hindamismetoodikale, mis sellisele järeltulele viisid. Sobib ka väite eemaldamine.</p> <p>I.3 Jätkusuutliku metsanduse ökosüsteemiteenuste-põhise arengu eesmärgid ja ülesanded</p> <p>Metsauuendustööd, hooldus- ja sanitaarraie üldjuhul suurendavad kõigi teenuste pakkumist.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Alusuuringu peatüki sisu muutmiseks on vajalik täiendav</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			uuring. Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.
45.	Eesti Metsa Abiks	<p>Eemaldada väide</p> <p>I.3. Jätkusuutliku metsanduse ökosüsteemiteenuste-põhise arengu eesmärgid ja ülesanded</p> <p>Maaparandussüsteemide rekonstrueerimine suurendab või jätab muutumatuks reguleerivate ja säilitavate ning varustavate teenuste pakkumise ning kultuuriliste teenuste pakkumist võib mõne teenuse osas vähendada.</p> <p>Vaidlustame väite lähtudes järgnevast teaduslikust uuringust: Just a Ditch in Forest? Reconsidering Draining in the Context of Sustainable Forest Management Asko Lõhmus, Liina Remm, Riinu Rannap. Metsakuivendus suurendab metsamajanduslikus aspektis tuulemurdu, metsapõlenguid ja metsakahjurite levikut, kuna kliimamuutused soosivad kõiki neidsamu ilminguid, on oodata kumulatiivset efekti. Lisaks väheneb kuivendatud metsades süsiniku seondumine mulda ning võivad tekkida üldiselt ebasoovitavana näivad ökosüsteemid. Samuti on kuivendussüsteemide tagajärgedel 95% Eesti metsade loomulike vooluveekogude sängidest hävinud. Modifitseerimata metsa vooluveekogude elurikkus on oluliselt kõrgem ning võib eeldada, et ka ojakese kultuurilis-esteetiline väärtus ületab kraavi oma.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Alusuuringu peatüki sisu muutmiseks on vajalik täiendav uuring. Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>
46.	Eesti Metsa Abiks	<p>Oleme asendusefekti mõju osas eriarvamusel, targem oleks asendusefekti temaatika agengukava protsessi käigus uuesti läbi arutada. Fossiilsete kütuste kohta käiv lõik on meie hinnangul aga tõendamata vale.</p> <p>I 4. Puidu kui taastuva ressursi energialajalg ning asendusefekt. Kuna tuleb tagada metsa süsinikuvaru säilimine, siis LULUCF (maakasutus, maakasutuse muutus, metsandus) sektori kasvuhoonegaaside heide ei või ületada süsiniku sidumist riigi territooriumil. See aga määrab puidu jätkusuutliku kasutusmahu. Süsinikku ei saa ladustada mitte ainult metsas kasvavas puidus ja mullas, vaid ka puittoodetes, mis hõlmavad kogu puitmaterjali, mis on raie käigus metsadest eemaldatud. Osa puittoodetes sisalduvast süsinikust sisaldub lühiaegselt, osa aga aastakümneid või</p>	<p>Selgitus</p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Alusuuringu peatüki sisu muutmiseks on vajalik täiendav uuring. Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<p>sajandeid säilivates toodetes. Kuid otseselt puidus ladestunud CO2 kogusest tulenev mõju on isegi väiksem kui nn. asendusefekt (substitution effect), kui puiduga asendatakse rauda, betooni jt. materjale või fossiilseid kütuseid. Kuigi metsas ja puittoodetes salvestunud süsiniku kogus aja jooksul suureneb, on sellega võrreldes asendusefekti mõju siiski oluliselt suurem.</p> <p>Ühes USA-s tehtud uuringus5 tuuakse välja, et saja aasta lõikes jääb puittoodetesse vaid kümme protsenti algselt metsas olnud süsinikust, samas juhul, kui antud mets oleks kasvama jäetud, oleks selle süsinikusiduvus sama ajaga hoopis suurenenud. Seega on süsiniku sidumine puittoodetes pigem marginaalne nähtus. Sellegipoolest tuleks eelistada kestvustooteid bioenergeetikale ning tselluloositootmisele ning kestvustoote puhul tuleks soosida võimalikult pikaajaliselt kestvaid tooteid.</p>	
47.	Eesti Metsa Abiks	<p>Riigimetsa eraldi mainimine seoks lõiku paremini eelneva lõiguga.</p> <p>II Metsanduse tugeva seose hoidmine kultuuri ja kogukonnaga</p> <p>II 1. Avalikkuse seisukohad: probleemid, mis vajavad metsanduses lahendamist</p> <p>Antud sektsioon jätab jätkuvalt mulje, nagu kohalikel elanikel oleks probleem vaid eraomanike raietega, pannes riigi ja eraomanikud ühte, omanike patta. Tegelikult eeldavad inimesed, et neil peaks olema rohkem õigust kaasa rääkida riigi omandi majandamises, mis on ka põhjendatud, kuna avalik vara ongi puhtalt avaliku huvi objekt, samas kui erametsas tuleks leida avaliku ja erahuvi vaheline tasakaalupunkt.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Alusuuringu peatüki sisu muutmiseks on vajalik täiendav uuring. Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>
48.	Eesti Metsa Abiks	<p>III.4. Okaspuupuistute osakaal, selle muutus ja seos elurikkusega</p> <p>Antud punktis räägitakse vaid uuendamisega seotud probleemidest, jättes mainimata kuusikute üleraie probleemi. Samuti haakub antud punkti probleemaatikaga tõik, et kuuselanki ei peaks kuuse-juurepessi leviku vältimiseks kuusega uuendama.</p>	<p>Selgitus</p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Juurepessi edasise levimise vältimist kajastab metsa majandamise eeskirja §</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			<p>17. Juuremädaniku tõttu raiutud puistute uuendamisele esitatavad nõuded</p> <p>(1) Juuremädaniku tõttu raiutud puistuid ei tohi uuendada raiutud puistu enamuspoulligiga, välja arvatud sambliku ja pohla kasvukohatüübi männikud.</p> <p>Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>
49.	Eesti Metsa Abiks	<p>III.6. Metsamajandamise mõju mullakvaliteedile ja produktioonivõimele.</p> <p>Ilmselt kasvab tulevikus nõudlus energiapuidu järele.</p> <p>Bioenergia kliimatõhusus piirdub peamiselt lühitranspordi ja saetööstuse jääkide kasutamisega, seega on meie ülesanne kahandada nõudlust energiapuidu järele või mitte kaasa aidata selle rahuldamises, lähtuvalt kliima ja ökoloogilise mitmekesisuse säilitamise eesmärkidest.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>
50.	Eesti Metsa Abiks	<p>Soovitame kändude juurimise kohase lause eemaldada ning pakume välja, et mullakaitse eesmärgil soodustaks kergema ja/või muul viisil kohaldatud, näiteks rohkemate ratastega metsatehnika kasutamist.</p> <p>III.6. Metsamajandamise mõju mullakvaliteedile ja produktioonivõimele.</p> <p>Kändude juurimist energia tootmise eesmärgil peetakse üldiselt mõistlikuks, kui selle käigus ei tekitata märkimisväärseid mullakahjustusi.</p> <p>Meie hinnangul muudab kändude juurimine lageraie reeglina veel halvemaks, sest mets jääb ilma olulisest elustikule vajalikust biomassist ning juurimisega kaasnevad mullakahjustused on enamasti pigem „märkimisväärsed“.Kändude juurimine suurendab ka kasvuhoonegaaside eritust, põhjustab mullaerosiooni ja mulla tihenemist, mulla vaesumist ja elupaikade kadu ning soosivad metsamaa muutumist muuks ökotoobiks.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Ettepanekus on kasutatud alusuuringu kokkuvõtte materjali, mille koostasid Eesti Maaülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, muutmatul kujul. Alusuuringu peatüki sisu muutmiseks on vajalik täiendav uuring. Teemat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		Samuti on küsitav, kas Eesti mullad on maailmas nii harukordsed, et me ei saa lähtuda mullakaitsele ühegi teise riigi kogemusest (võib olla see tõepoolest ongi nii, aga see küsimus tahab ikkagi tõstatamist).	
51.	Eesti Metsa Abiks	<p>Taastuva biomassi juures on jäänud 7 miljoni tihumeetri juurde jäänud märkimata „aastas“.</p> <p>Euroopas valitsev suhteline üksmeel „biomajanduse“ osas ei tähenda, et MAK2030 peaks selle järgi joonduma.</p>	<p>Arvestatud redaktsioonilise parandusega</p> <p>Selguse eesmärgil eelnõu teksti perioodiga täpsustatud.</p>
52.	Eesti Metsa Abiks	<p>Soovitame lisada viited igale poole, kus see on võimalik.</p> <p>IV Metsanduse sotsiaal-majandusliku rolli teadvustamine ja jätkusuutlikkuse tagamine</p> <p>IV 1. Jätkusuutliku metsamajanduse eesmärgid ja ülesanded biomajanduse arendamisel</p> <p>2018. aastal koostatud puidubilansis hindasid ettevõtjad 2019. aasta puiduvajaduseks 10 miljonit tm ümarpuitu, mis tähendab umbes 12 miljoni m3 suurust raiemahtu.</p> <p>Ettevõtjad ootavad, et metsavaru seisundist tulenev potentsiaalne puidukasutusmaht realiseeritakse. Ettevõtjate sellekohane soov ei ole vastavuses ühiskonna valdava enamiku arusaamadega (viimastel andmetel soovib 77% Eesti elanikkonnast raiemahtude langetamist) ega keskkonna- või kliimakaalutlustega.</p>	<p>Arvestatud redaktsioonilise parandusega</p> <p>Selguse eesmärgil eelnõu teksti viitega täpsustatud.</p> <p>Selgituseks, et Eestis kuulub ligikaudu pool metsamaast riigile, pool erametsaomanikele.</p> <p>Küsitlustulemused ei kohusta omanikke metsamaterjali müüma. Riigimetsa majandatakse pikaajaliste kavade alusel, erametsaomaniku otsus raiuda sõltub peamiselt tema metsa olemist või seisundist, isiklikest vajadustest ja puiduturu olukorrast.</p>
53.	Eesti Metsa Abiks	<p>Rohevõrgustiku õiguslik seisund ning kohaliku omavalitsuse võime seda tagada vajavad täpsustamist.</p> <p>Rohevõrgustiku võtmine kaitse alla ei ole Eestis otstarbekas ega vajalik.</p> <p>Praegusel puhul käitub rohevõrgustiku ala kohati kui lihtne majandusmets, kuigi raiesmik ilmselgelt ei paku metsaga samaväärseid ega võrreldavaid ökosüsteemi teenuseid, ning uuenemine võib võtta aega mitu inimpõlve. Teisalt jälle näib, et rohevõrgustiku ala</p>	<p>Selgituseks</p> <p>Lause pärineb kehtivast strateegiadokumendist „Üleriigiline planeering „Eesti 2030+““.</p> <p>Rohevõrgustikuga seonduvat on kavas käsitleda arengukava koostamise käigus.</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		staatuse sõltub ajuti kohaliku omavalitsuse juhi tegutsemisest.	
54.	Eesti Metsa Abiks	<p>Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ Eesti kliimapoliitika põhialused aastani 2050 Eesti kliimapoliitika põhialused aastani 2050</p> <p>Bioenergeetika probleem kordub, nagu ka mitmed muud suurt raiet õigustavad mõttekäigud. Tegelikult peaks selleks puhuks olema mingi protseduur arengukavade tagantjärele muutmiseks, kui tuleb välja uut teadusinfot või rahvusvahelised kohustused muutuvad. Tänapäeval on kliimateaduse saavutuste areng või levik tihtilugu kiirem kui 10 aastat.</p>	<p><u>Selgituseks</u> Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ näol on tegemist pidevalt uuendatava riikliku strateegiadokumendiga. Arengukava koostamise käigus kasutatakse dokumendi aktuaalseimat versiooni. Eesti kliimapoliitika on heaks kiidetud Riigikogu poolt 5. aprillil 2017. Eesti kliimapoliitika kohaselt esitab Vabariigi Valitsus alates 2019. aastast mitte harvem kui iga nelja aasta järel Riigikogule aruande kliimapoliitika põhialustega arvestamise kohta valdkonnaülestes ja valdkondlike strateegiate koostamisel ning nende elluviimisel. Samuti vaadatakse kliimapoliitika põhialused aastani 2050 üle ja vajaduse korral ajakohastatakse iga nelja aasta järel.</p>
55.	Eesti Metsa Abiks	<p>On „Eesti looduslikike“, peab olema „looduslike“. Eesti looduslikud pühapaigad. Uurimine ja hoidmine. Arengukava 2015–2020</p> <p>Antud punktis saaks ka ära mainida, et info vähesus looduslike pühapaikade kohta on peamiselt tingitud sellest, et looduslike pühapaikade täielikumaks inventeerimiseks ei ole leitud piisavaid finantsvahendeid.</p>	<p><u>Arvestatud redaktsioonilise parandusega</u> Eelnõu teksti vastavalt parandatud. Selgituseks, et ettepaneku eelnõus on kasutatud võimalikult algupärast teksti. Looduslike pühapaikade uurimise ja hoidmise arengukavas viide ebapiisavatele</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			finantsvahenditele puudub.
56.	Eesti Metsa Abiks	<p>Majandusmõju sektsiooni all saaks käsitleda ka vajadust looduskaitseliste või ühiskondlike piirangute tõttu laiemalt majandus- või maksusüsteemi ümber korraldada või sektorile muid leevendusi teha.</p> <p>6.4. Arengukava rakendamisega kaasnevate eeldatavate mõjude esmane analüüs Mõju majandusele</p> <p>Kindlasti pole mõeldamatu, et kõige tähtsama sektori elujõulisuse tagamiseks, mis seoses globaalsete ja lokaalsete looduskriisidega tavapärasest kursist kõrvale kalduma peab, tehakse ümberkorraldusi terve riigi väljakujunenud toimimises. Uute oludega kohanemine vajabki laiahaardelisi ümberkorraldusi.</p>	<p><u>Arvestatud sisuliselt</u> Ettepaneku eelnõus kajastatud mõjude jaotus võimaldab analüüsida ettepanekuid ja nende mõju, mis puudutavad majandus- või maksusüsteemi ümberkorraldamist, sektorile muude leevenduste tegemist või ümberkorraldusi terve riigi väljakujunenud toimimises.</p>
57.	Eesti Metsa Abiks	<p>Puiduenergiaga ei ole võimalik jätkusuutlikult katta kogu riigi praegust energiavajadust. Selle sektsiooni võiks kustutada.</p> <p>Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele Arengukaval on eeldatav positiivne mõju riigi julgeolekule, kuna aitab tagada varustatust taastuenergiaga. Arengukaval on eeldatav positiivne mõju riigi julgeolekule, kuna aitab säilitada suurearvulise füüsilisest isikust metsaomanikkonna, kes on huvitatud Eesti riigi ja põliskultuuri säilimisest läbi aegade. Arengukaval on positiivne mõju rahvusvaheliste suhetele ja koostööle peamiselt metsanduse, looduskaitse ja kliima valdkondades.</p> <p>Ressursside säästlik kasutamine on kindlasti julgeolekukaalutluste seisukohast oluline. Julgeolekukaalutluste hulka loeme tänapäeval ka võimalike kliimamuutusest tingitud kriiside mõjude leevendamise.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> Taastuenergiade viitamine metsanduse arengukava koostamise ettepaneku eelnõus võimaldab arengukava koostamise käigus seda valdkonda käsitleda.</p>
58.	Eesti Metsa Abiks	<p>Väärrib omaette väljatoomist, et majandusgrupis tõstatatud Eesti metsanduse institutsionaalset raamistikku puudutav probleem ministeeriumi sisestest vastuolust ja selle lahendamiseks avab terve omaette välja, kus arengukava osapooled saavad arutleda metsahalduse üle laiemalt, eesmärgiga seda tasakaalustada, tõhustada ning parendada.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> Prioriteetse probleemina esitatud teema „Metsade majandamine ja metsade kaitsmine on ühes ministeeriumis“ võimaldab arutelu</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<p>Oleksime huvitatud näiteks RMK nõukogu ning Keskkonnaministeeriumi Metsandusnõukogu koosseisu üle arutlemisest, samuti keskkonnajärelevalve ja -lubade süsteemi üle diskuteerimist ning arutelu ka selle üle, kuidas muuta ministeeriumi ja selle allasutuste juhtivametnike valimine huvigruppide suhtes tasakaalustatumaks ja ühiskonna jaoks läbipaistvamaks.</p>	<p>metsahalduse üle laiemalt.</p>
59.	Eesti Metsa Abiks	<p>Dokumendis peaks olema metsanduse osana loomapopulatsioonide/-liikide levialade seiremeetmete parandamine ja täiustamine (tänapäevastamine) ning selged meetmed populatsioonide elujõulisuse tagamiseks.</p> <p>Keskkonnaministeeriumi viimasel partnerluspäeval leiti, et metsanduse ja jahinduse arengukava peaksid olema ühendatud – kui see mõte senini kehtib, siis peaks see olema arengukava lähteülesandes kindlasti esindatud enama kui ühe sõnaga.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Metsanduse seisukohast oluliste ulukipopulatsioonide seiret ja meetmeid populatsioonide elujõulisuse tagamiseks saab arutada metsade uuendamise, omandi kasutamise, metsade mittepuidulise kasutuse, liikide kaitse jt teemade aruteludes. Täiendava probleemi sõnastamine protsessi praeguses faasis ei ole ühepoolselt põhjendatud ega ka sisuliselt vajalik.</p>
60.	Eesti Metsa Abiks	<p>Arengukava raames tuleb taasdefineerida mets, püüdes seda teha viisil, mis on kõigi osapoolte hinnangul piisavalt täpne.</p>	<p><u>Arvestatud sisuliselt</u></p> <p>Metsa uuesti defineerimise vajadust võib käsitleda arengukava koostamise käigus, nt prioriteetse probleemi „Puudub riigi pikaajaline terviklik plaan majandatavate metsade, majanduspiirangutega metsade ja rangelt kaitstavate metsade osakaalu kohta koos mõjude hinnanguga metsanduslikule haridusele ja tööhõivele“ all.</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
61.	Eesti Metsa Abiks	Soovime suuremat tähelepanu metsa ja vesikonna seosele.	<p><u>Arvestatud sisuliselt</u> Metsa ja vesikonna seose arutelu vajalikkusele on juhitud tähelepanu ka probleemide kaardistamise käigus, vt sõnastatud probleeme.</p>
62.	Eesti Metsa Abiks	Arengekava koostamise ettepaneku dokument jätab jätkuvalt eklektilise mulje ning võidaks ümberkirjutamisest.	<p><u>Selgituseks</u> Ettepaneku eelnõus on kasutatud võimalikult palju kokkulepitud teksti.</p>
63.	Toomas Lemming	<p>Eelnõu 6. lehekülje teise lõigu kolmandat lauset täiendada taimekasvatuse mahtude arvuliste näitajatega 2010. ja 2016. aasta kohta eraldi nii riigi- kui ka erasektori kohta. See tähendab kui palju toodeti Eestis istutusmaterjali 2010 ja 2016 aastal era- ja riigisektoris. Võimalusel esitada andmed ka puuliigiliselt. Olukorrast selgema pildi saamiseks esitada 2010 ja 2016 aasta kohta ka era- ja riigisektori vajaduspõhised andmed.</p> <p>Olemasolevast tekstist ei selgu tegelik probleem ja probleemi teravus ning ka see, kas kodumaise metsakultiveerimismaterjali puudus valitseb era- või riigisektoris või mõlemas. Samuti ei ole selge, kui suur oli era- ja riigisektoril kodumaise metsakultiveerimismaterjali vajadus ja puudus 2010 ja 2016 aastal.</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u> Ettepanekus on kasutatud arengukava täitmise aruande 2011-2016 teksti. Juhime tähelepanu, et eelnõus on esitatud taimekasvatuse mahud 2010. ja 2016. aasta kohta ning 2016. aasta taimetoodangu jagunemise protsentuaalselt nii riigi- kui erataimlate vahel. Tekst selgitab, et seoses erametsas metsauuendamise mahu kasvuga ei ole erametsaomanikele kodumaist metsaistutusmaterjali jätkunud e viidatud on puudusele erametsa sektoris. Selguse eesmärgil lisame täpsustuse taimetoodangu jagunemise kohta era- ja riigitaimlate vahel 2010. aastal.</p> <p><i>„Kui 2010. aastal toodeti riigitaimlates 12,7 mln taime ja erataimlates 4,1mln taime, siis 2017.</i></p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
			<p>aastal toodeti ja turustati omakasvatatud taimi kokku ca 29 mln (ca 21 mln riigitaimlates ja ca 8 mln erataimlates). Lisaks toodi 2017. aastal erametsade uuendamiseks naaberriikidest täiendavalt sisse ca 4,1 miljonit taime ehk Eestis kasvatatud metsataimede toodang pole jätkuvalt piisav metsauuendamise vajaduse katmiseks.”</p> <p>Erasektori kodumaise kultiveerimismaterjali vajadus on kirjeldatud ptk 2.3 probleemi nr 7 all.</p>
64.	Toomas Lemming	<p>Täiendada eelnõu teksti „...Euroopa ministrite koostööprotsessi Forest Europe käigus kokku lepitud jätkusuutliku metsamajanduse kriteeriumide ja indikaatorite süsteemi...” viitega algallikale.</p> <p>Lisada 8 lehekülje lõppu joonealusena algallika aadress: https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/11/III.-ELM_7MC_2_2015_MinisterialDeclaration_adopted-2.pdf#page=5</p> <p>Arengukava koostamise käigus käsitletakse kõiki arengukava algatamise tööühmas sõnastatud 101 probleemi. Kuna probleemide esitamisel on kasutatud Euroopa ministrite koostööprotsessi Forest Europe käigus kokku lepitud jätkusuutliku metsamajanduse kriteeriumide ja indikaatorite süsteemi, siis seepärast peab kindlasti olema viide nii oluliste kriteeriumide ja indikaatorite süsteemi algallika aadressile.</p> <p>Eelnõu tekstis puudub viide Euroopa ministrite koostööprotsessi Forest Europe käigus kokku lepitud jätkusuutliku metsamajanduse kriteeriumide ja indikaatorite süsteemi algallika aadressile. Metsanduse arengukava aastani 2030 algatamise ettepaneku</p>	<p>Arvestatud Viide lisatud.</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		koostamiseks moodustatud ekspertidest ja huvirühmade esindajatest koosnev tööriühm otsustas 13. septembril 2018 aastal konsensuslikult, et eelnõu tekstis on viide algallikale ja algallika aadressile.	
65.	Toomas Lemming	<p>Lisada IV peatüki 1 punkti neljandas lõigus viide 2018. aastal koostatud puidubilansi algallika aadressile.</p> <p>Lisada 19 lehekülje lõppu joonealusena 2018. aastal koostatud puidubilansi algallika aadress.</p> <p>Ühiskonnas on põhjustanud kõige suuremaid metsandusteemalisi vaidlusi just aastase raiemahu suurus. Seepärast on väga oluline, et Metsanduse arengukava aastani 2030 koostamise ettepanekus oleks viide 2018. aastal koostatud puidubilansi algallikale ja algallika aadress.</p>	Arvestatud Viide lisatud.
66.	Toomas Lemming	<p>Muuta 28 lehekülje alampunkti „Mõju majandusele“ esimese lõigu viimast lauset ja sõnastada see järgmiselt: 2017. aastal oli metsa- ja puidusektoris tööga hõivatuid ligikaudu 23 700.</p> <p>Metsanduse arengukava aastani 2030 koostamise ettepaneku eelnõu leheküljel 19 peatükk IV punktis 2 on kirjas, et 2017 aastal oli metsa-, puidu- ja mööblisektoris tööga hõivatuid hinnanguliselt 33 800, sealhulgas metsamajanduses ja metsavarumises 5300, puidutoodete tootmises 17 600, paberi ja paberitoodete tootmises 800 töötajat ning mööblitööstuses 10 100 töötajat.</p> <p>Seega on eelnõu 28 leheküljel alampunkti „Mõju majandusele“ esimese lõigu viimases lauses „2017. aastal oli metsa- ja puidusektoris tööga hõivatuid ligikaudu 34 000“ tegemist ebaõige arvuga, sest selles on kirjas ka mööblisektoris tööga hõivatud.</p>	Mitte arvestatud Metsasektori all kajastatakse reeglina (sh Eestis nt aastaraamatus Mets) metsamajandust, puidutööstust, mööblitööstust ning paberi- ja tselluloositööstust. Seetõttu pole põhjendatud teistsuguste tööhõivenumbrite kajastamine.
67.	Toomas Lemming	Muuta 28 lehekülje alampunkti „Mõju majandusele“ kolmandat lõiku ja jätta tekstist ära viimane lause „Metsasektori ettevõtete investeringud põhivarasse on viimastel aastatel olnud suurusjärgus 300 miljonit eurot aastas (Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 täitmise aruanne 2011–2016).“	Mitte arvestatud Metsamajanduse ja puidutööstuse maasse kui põhivarasse tehtud investeringute suurusjärg kõigist

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<p>lga-aastastest metsasektori ettevõtete 300 miljoni euro suurustest investeeringutest põhivarasse moodustavad suure osa investeeringud materjaalse põhivara, metsa- ja põllumajandusmaa, soetamiseks.</p> <p>Põliste talude metsa- ja põllumajandusmaade ostmiseks tehtud investeeringute esiletoomine ei ole sobilik näitaja, mis peaks kajastuma „Metsanduse arengukava aastani 2030 koostamise ettepaneku“ eelnõus. Samuti läheb firmametsadusse tehtavate investeeringute esiletõstmine vastuollu metsanduse arengukava koostamise vajaduse põhjenduse ja eesmärgiga „Arengukava koostatakse laiapõhjalise dokumendina metsade säästliku majandamise ja metsanduse suunamiseks.“</p> <p>Rahvusvaheliselt on üldtunnustatud seisukoht, et kõige säästvam on talu- ehk peremetsandus ning kõige vähemsäästvam on firmametsandus. Seepärast ei sobi „Metsanduse arengukava aastani 2030 koostamise ettepaneku“ eelnõus tuua välja kõige vähemsäästva metsanduse suurendamiseks tehtud investeeringuid.</p> <p>Arusaadav oleks, kui välja tuuakse metsasektori ettevõtete investeeringute suurus puidutööstuse laiendamiseks või uute puidutöötlemise ettevõtete rajamiseks.</p>	<p>põhivarainvesteeringutest oli 2016. a ca 10%. Indikaator tervikuna näitab sektori pikaajalist majanduslikku jätkusuutlikkust läbi huvi ja ulatuse metsasektorisse investeerimise vastu.</p>
68.	Toomas Lemming	<p>Muuta 29 lehekülje alampunkti „Mõju regionaalarengule“ teise lõigu teist ja kolmandat lauset ning sõnastada need järgmiselt:</p> <p>„Maaelu ja regionaalarenguga on seega otseselt seotud Eesti 113 000 erametsaomanikku ja nende pereliiget ning metsa-, puidu- ja mööblisektoris töötavad ligikaudu 34 000 inimest koos pereliikmetega, kellele lisanduvad metsade ja selle majandamisega kaudselt seotud hõivatud, näiteks transpordi, turismi, metsaandide varumise ja jahinduse valdkondades (Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 täitmise aruanne 2011–2016). Maaelu arengut ja metsatööstuse investeeringuid ning töökohtade loomist mõjutab vajaliku infrastruktuuri olemasolu ja seisund ning vastupidi.“</p> <p>Maaelu ja regionaalarenguga on olulisel määral otseselt ja vahetult seotud lisaks erametsaomanikele kindlasti ka nende pereliikmed. Lisaks sellele kasvatavad</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u></p> <p>Metsasektori all kajastatakse reeglina (sh Eestis nt aastaraamatus Mets) metsamajandust, puidutööstust, mööblitootmist ning paberi- ja tselluloositootmist. Tööhõive kajastamisel reeglina pereliikmeid ei lisata.</p>

Nr.	Märkuse esitaja	Märkuse sisu	Märkuse arvesse võtmine või arvestamata jätmise põhjendus
		<p>erametsaomanikud tulevasi metsaomanikke, kelledest saavad edaspidi maaelu ja regionaalarengu kujundajad.</p> <p>34 000 inimest ei tööta mitte metsasektoris, vaid metsa-, puidu- ja mööblisektoris kokku. Vajaliku infrastruktuuri olemasolu mõjutab olulisel määral maaelu arengut ja kõige säästvama metsanduse, talumetsanduse, säilimist ja arengut.</p>	